

F.t. beslutn. vedr. Statens Uddannelsesstøtte (SU)

råd, 1968) er støttens andel faldet fra 35 pct. til 22 pct. i perioden fra 1967 til 1977, mens erhvervsarbejdets andel i samme periode er steget fra 46 pct. til 62 pct. Altså et markant udtryk for, at støttens niveau ikke har fulgt med pris- og »velstands«-udviklingen.

Erhvervsarbejdets helt dominerende betydning medfører også, at de uddannelsessøgende formentlig bliver ramt ganske kraftigt af krisen og arbejdsløshedssituationen, et forhold, der har betydet, at socialministeren siden 1975 har været nødt til at udstede årlige cirkulærer med henblik på muligheden af, at de uddannelsessøgende kan opnå bistandshjælp i sommerperioden, hvis de p. gr. a. arbejdsløshedssituationen ikke kan få erhvervsarbejde. Men herudover er de uddannelsessøgende jo udelukket fra at få bistandshjælp eller arbejdsløhedssunderstøttelse resten af året, næsten uanset hvilke sociale og økonomiske problemer de pågældende står i. Den store andel erhvervsarbejde virker selvsagt disciplinerende ind på studiearbejdet og betyder bl. a. studietidsforlængelse for mange samt en mere ensidig eksamensdirigering af studiearbejdet på bekostning af mere selvstændig og kritisk beskæftigelse med emnerne. Endvidere betyder erhvervsarbejdet og den dårlige økonomiske situation i øvrigt, at der er et stort frafald fra studierne (jfr. undersøgelser fra Københavns universitet og Ålborg universitetscenter, som viser, at frafaldet har været kraftigt stigende siden 1975, og at i hvert fald 10 pct. ikke er studieaktive af sociale årsager). Endelig skal det – som det ikke mindst væsentlige aspekt ved erhvervsarbejdet – påpeges, at det især i en arbejdsløshedssituation er særdeles betænkeligt, at de uddannelsessøgende tvinges til at optage et ganske betydeligt antal job på arbejdsmarkedet (der har således foreligget forsigtige skøn i retning af, at de uddannelsessøgende skulle optage ca. 20.000 heltidsjob). Samtidig er de uddannelsessøgende på arbejdsmarkedet utvivlsomt med til at opretholde dårlige job, acceptere dårligt arbejdsmiljø og reelt fungere som løntrykkere, ikke af lyst, men fordi de er tvunget dertil. En række fagforeninger har da også af denne grund været interesseret i at støtte kravet om en bedre SU (bl. a. SID).

Samtidig andrager låneandelen en stor del af uddannelsesstøtten (efter ændringen i 1975 udelukkende i form af banklån), formentlig noget over halvdelen af støtten (stipendieandelen udgør således kun ca. 7 pct. af den samlede indkomst ifølge CUR). Tilbagebetalingsbyrderne er efterhånden ganske kolossale, især som følge af ændringen til udelukkende banklån i 1975 og de lange studieti-

der, som betyder ganske kraftige rentebyrder. Lånesystemet, især de dyre banklån, er yderst kritisabelt, især fordi lånebyrdeudsigterne formentlig afskrækker mange fra at gå i gang med en uddannelse (jfr. også Danmarks Statistiks undersøgelse angående indkomsterne for ikke-uddannelsessøgende i samme aldersgrupper, og undersøgelserne vedr. overgang fra folkeskole til erhverv/fortsat uddannelse). De efterhånden ret kolossale tilbagebetalingsbyrder skal også ses på baggrund af, at det ikke længere er så »lyse« udsigter, der venter efter endt uddannelse, med akademikerarbejdsløshed og relativt lave begyndelseslønninger for de fleste akademikergrupper. Således er akademikerlønningerne generelt blevet udlignet noget i forhold til andre indkomstgrupper (jfr. CURs undersøgelse omkring livslønninger m. m. for en række forskellige lønmodtagergrupper, hvortil jo kommer, at en del bliver arbejdsløse og må leve af understøttelse). Lånebyrderne er allerede nu ved at være ganske høje for de færdiguddannede kandidater, som endog ikke har oplevet den fulde konsekvens af ændringen i 1975, og som ikke er inde under den nye SU-lov. I undersøgelse fra Københavns Universitet fra oktober 1979 og november 1978 er det således beregnet, at 78-kandidaterne i gennemsnit skylder ca. 57.000 kr., og at en fjerdedel skylder mere end 75.000 kr. Man har beregnet de månedlige tilbagebetalingsydelse til ca. 1.200 kr. og har skønnet, at kandidaternes »rådighedsbeløb« nedsættes med ca. 18 pct. (Fremover, hvis kandidaterne havde kørt efter »75-systemet« fuldt ud, vil nedsættelsen af rådighedsbeløbet nedsættes med ca. 27 pct.). I skrivelse fra Statens Uddannelsesstøtte af 30. august 1979 har man herudover søgt at beregne konsekvenserne af den nye lov. Allerede under den gamle lov kunne man forudse en stigning i låntagningen og stigende problemer med tilbagebetalingerne (og følgelig at staten må træde til og indfri lånene i flere og flere af tilfældene). Men disse problemer må forventes at stige ret drastisk under den nye lov. Således er der som et regneeksempel i brevet fra Uddannelsesstøtten af 30. august 1979 s. 11 beregnet, at lånebyrden under den nye lov vil kunne andrage 702.000 kr., og at den samlede tilbagebetalingsbyrde vil kunne komme til at andrage 1.372.000 kr., heraf tilskrevne renter på 982.000 kr., ligesom den månedlige afdragsbyrde ville komme op på 8.700 kr. i 1991-kroner. Systemet er allerede ved at bryde sammen m. h. t. tilbagebetalingerne, og det må forudses at blive klækkeligt forværret under den nye lov, som træder i kraft pr. 1. august 1980.